

Tønnes.

Synonymer. Ingen.

Historie. Efter hvad der foreligger oplyst, stammer Sorten fra Fyn, men helt sikkert kan dens Historie ikke angives. Frugtavlser Vald. Nielsen, Åskov, oplyser, at Navnet Tønnes antageligt er givet efter Tønnesskov (på Generalstabens Kort skrevet Tøndeskov), der er en spredt Bebyggelse nær Rynkeby syd for Kerteminde. Det formentlige Modertræ ryddedes omkring året 1920 og blev da anslået til at være 100 år. Frugtavlser Chr. Hillbrandt, Hølev ved Marslev meddeler, at afdøde Husejer N. F. Andersen i Hølev i Tiden omkring 1870 købte to Æbletræer hos Skolelærer Joh. Suhr i Kølstrup; disse Træer var etiketterede med Navnet Tønnes Æble. Andersen podede en Del Træer af Sorten på Eggen, men da Frugterne blev meget skurvplettede, vandt den ingen videre Fremgang. I den Have, Chr. Hillbrandt købte ved århundredskiftet, stod et ældre Træ af Sorten, som Ejeren fattede Interesse for og lavede unge Træer af. I 1911 udstilledes nogle Frugter af Sorten på en Udstilling i Odense, hvor de tilkendtes Diplom af første Klasse. Det viste sig fremdeles svært at holde Frugten fri for Skurv, og først efter at Ejeren i 1920 var gået over til at sommersprøjte, kunde Dyrkningen blive rationel. I 1935 eller 1936 afgav Hr. Hillbrandt Podekviste af Sorten til Blangstedgård Forsøgsstation. Efter ovenstående kan der næppe være Tvivl om, at det er Lærer Suhr, som først har taget Sorten i Formering. Dennes Søn, Handelsgartner H. Suhr, Amager, meddeler, at Faderen prøvede og bedømte næsten alt, hvad der fremkom af nye Frugtsorter, og havde en Planteskole, hvorfra han i 1870—80erne forsynede hele Eggen med Frugttræer. Omkring 1920 var Sorten i Formering i en enkelt fynsk Planteskole. I Beretningen om Frugtsortsundersøgelsen 1934—37 nævnes Sorten ikke, men derimod ved Planteskoletællingen i 1937—39, i hvilken Periode der formeredes 4,560 Træer af den om året, overvejende i Planteskoler på Øerne og flest Vildstammetræer.

Træet.

I **Planteskolen** er Sorten meget let at arbejde med. Den giver meget kraftige og regelmæssige Træer.

Grundstamme. Trives godt både på Vildstamme- og Dværgrod. Tidligst frugtbærende på Dværg, men kan være noget svag i Podestedet.

Beskrivelse af Træet. Tønnes danner kraftige, noget buede Årsskud, der er stærkt dunede. Barken er brun, sølvglinsende og forsynet med få og små. Barkporer. Bladene er tætsiddende, store, ovale med kort og bred Spids, de er tilbagebøjede, rende-formede og lidt bølgede i Randen. Oversiden er friskgrøn og Undersiden grågrøn. Bladranden er grovt og delvis dobbelt savtakket med afrundede Takker. Bladstilken er middellang og kraftig, lidt rødlig ved Basis. Akselbladene er lange og smalle. Frugtknopperne er middelstore, ægformede og noget fildede. Blomstringen indtræffer sent på Sæsonen. Blomsterknopperne rosa. Blomsterne næsten hvide, ret små, løst byggede og vellugtende. Sorten har normalt Antal Kromosomer, den danner godt Blomsterstøv og sætter villigt Frugt.

Dyrkningsforhold. Træerne af Tønnes vokser i Ungdommen stærkt opret, men bliver antagelig senere bredkronede, hvorfor en Slutafstand af 10—12 m nok vil være nødvendig. Træerne synes at kunne blive gamle og er robuste, hvorfor Sorten må egne sig til Plantning i alle Egne, hvor Æbletræer trives godt, og under Forhold, hvor Skurvsvampen effektivt kan bekæmpes. Da Træerne har sent Løvfald, vil en kold og våd Jord måske have en mindre heldig Indvirkning på Hårdføreheden. Voksestedet kan godt være noget udsat, da Frugten sidder meget fast. Må. gødes sparsomt i de unge år, ligesom Beskæringen må være mådeholden, da Frugtbæringen ellers modarbejdes. De umodne Skudspidser på unge Træer må naturligvis fjernes. Egner sig godt til Indpodning og anbefales hertil for hvem der ønsker at høste Frugter af Sorten snarest muligt.

Frugtbarheden er noget sent indtrædende, bliver senere ret tilfredsstillende og til sidst »stor og årlig«. Selv om der ikke egentlig er ansat for mange Frugter, kan det dog være klogt at foretage en Udtynding, hvorved uregelmæssige og misdannede Frugter, som Sorten er noget tilbøjelig til at danne en Del af, fjernes.

Forhold overfor Sygdomme og Skadedyr. Som det fremgår af det allerede fremførte, er Sorten meget modtagelig for Skurvangreb, og den kan derfor kun dyrkes med Held, hvor den fornødne Sprøjtning gennemføres. Heldigvis tåler den godt Sprøjtning. Om andre Sygdomme foreligger der ingen Oplysninger.

3-årigt Vildstammetræ, 2 m. højt og 2 m bredt.

Frugten.

Størrelsen. Middelstor, på ældre Træer sandsynligvis med Tilbøjelighed til at blive lille. 5,5—6,5 cm høj og 6,5—7 cm bred.

Formen. Er et meget uregelmæssigt, skævt og kantet Æble; nogle Frugter er lave og brede, andre er høje og nærmest valseformede. Bugen sidder lidt under Midten, hvorfra Frugten er temmelig jævnt aftagende mod begge Ender.

Farven. Den grønne Grundfarve bliver efterhånden gulligrøn til mættet hvidgul og stærkt gul. Solsiden er først brunrød, senere livlig rød. Dæklarven er meget varierende i Tone og Udbredelse, idet nogle Frugter har lidt orange på Solsiden, andre har hele Solsiden stænket og marmoreret med en lakrød Farve, og atter andre er brunrode. Farverne er ofte skarpt afgrænsede. Huden er tør og fast. Hudpunkterne ses ikke meget.

Bægeret er halvåbent eller næsten lukket. Bægerbladene er brede og langt tilspidsede. Bægerhulen er ofte flad og ret bred, men den kan også være mere dyb og snæver. Den har ejendommelige Folder og Rynker i Lighed med, hvad der findes hos Dumelow. Støvtrådene er midtstillede i det foroven brede og forneden smalle Bægerrør. Griflerne sammenvoksede til Midten og hvidfildede under Delingsstedet.

Stilken er middellang og tynd. Den sidder i en dyb og snæver Grube, der i Randen har fremtrædende Folder af ulige Størrelse, hvorved Stilkepartiet bliver skævt.

Kødet er hvidgult, meget fast og noget tørt, det har en sødlig Smag med god Aroma. Lugten svag.

Kærnehuset har Æblets Form, men dets Linier ses kun utydeligt. Kamrene er store og afrundede og med meget opridsede Vægge. Kærnerne er veludviklede, mørkebrune, rundagtige, noget kantede og uregelmæssige.

Modningstid. Tønnes skal helst plukkes sent, og ikke før efter Midten af Oktober. Salgssæsonen er Februar—April. Frugterne kan dog holde sig Maj Måned ud. Efter så lang Tids Opbevaring bliver Kødet løst, men har ret god Smag og nogen Aroma. Er let at opbevare i almindeligt Lagerrum. Er noget tilbøjelig til at rynke, men svøbte Frugter rynker dog ikke, selv ved lang Tids Lagring. Kan kølelagres. Store Frugter kan herunder såvel som i almindeligt Lagerrum tå Kuldeskade.

Anvendelse. Tønnes er et Spiseæble, der må betegnes som ret godt, måske rigelig sødt og til at begynde med noget for fast i Kødet. Til Brug i Eftervintertiden kan det konkurrere med de sædvanlige udenlandske Sorter. Godt til Most.

Handelsværdien. »Vi havde i Fjor et Parti af Sorten, som holdt sig fint til ind i Maj og da solgtes til en høj Pris«. Hvorledes det vil stille sig, når der kommer betydelige Mængder af Frugten frem, er uvist, men der skulde ikke være noget i Vejen for, at Æblet kan indarbejdes. I Odense er det let at sælge.

Dyrkningsværdi.

Tønnes er endnu for lidt kendt til, at der kan siges noget afgørende m Dyrkningsværdien. Man må nøjes med at anbefale Sorten til Prøve i både Privathaver og Erhvervsplantninger, vel nok mest de sidste, da Skurvbekæmpelsen kræver megen Opmærksomhed.

Frugtavler H. P. Roed, Morud på Fyn, har en **Rød Tønnes**, der stammer fra et Træ hos Rasmus Roed, Kolbjerg Mark, og formentlig er en rød Variant af Hovedsorten.

Tønnes. 70-årigt Vildstammetræ hos Frugtavler Holger Nielsen i Holev, 7 m højt og 9 m bredt.